Проєкт Erasmus+ «Розкриття трансформаційного потенціалу українських університетів до кліматично нейтральних і сталих міст» – UNICITIES

Правові аспекти кліматично нейтральних та “розумних” міст

4 ЕКТС

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень
Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – 08 «Право»
Спеціальність – 081 «Право»/ 293 «Міжнародне право»

Вступ:

Міста відіграють важливу роль у подоланні кліматичних криз та досягненні цілей кліматичної нейтральності, адже вони споживають понад 65% світової енергії та на них припадає понад 70% глобальних викидів парникових газів. Водночас вони піддаються високому ризику негативних наслідків зміни клімату, таких як аномальна спека, екстремальні погодні явища, погіршення якості атмосферного повітря та води, ставлячи під загрозу забезпечення екологічної безпеки, життя та добробут громадян.

Курс спрямовано на вивчення різних аспектів, пов’язаних з еволюцією концепції “кліматично нейтральних міст” та надання студентам практичного досвіду задля ефективної інтерпретації, розуміння та розробки нормативно-правової бази у сфері регулювання “розумних міст”.

Протягом курсу студенти вивчатимуть можливості та виклики, пов’язані з “розумними містами”, з точки зору права і політики, розглядаючи низку питань, таких як міська кліматична справедливість, сталий транспорт, енергетика, інноваційні моделі житла, права людини тощо.

Зміст курсу:

Спочатку курс ознайомить студентів з концепцією “розумних міст” в аспекті кліматичної нейтральності, беручи до уваги найбільш суперечливу особливість управління містом з точки зору міського планування через призму останніх законодавчих і державних політичних інновацій на європейському, національному, регіональному та місцевому рівнях.

Окремий акцент буде зроблено на післявоєнній відбудові українських міст, що дозволить поглиблено дослідити унікальні виклики та можливості, з якими стикаються міські території України під час та після збройних конфліктів. Курс розглядає складні правові, політичні та практичні аспекти відбудови та переосмислення міст, які зазнали руйнівного впливу війни.

У результаті проходження курсу студенти зможуть розробити модель «Кліматично нейтральної та справедливої політики “розумного міста”» у формі Генерального плану міста, який охоплюватиме такі питання: а) якими мають бути цілі “розумного міста”; б) хто має бути залучений до розробки та реалізації концепції “розумного міста”; в) як врахувати різні інтереси та залучити зацікавлені сторони до управління “розумним містом”; г) яка нормативно-правова база може сприяти ефективному впровадженню концепції “кліматично нейтрального міста”.

Знання та розуміння:

Основна мета цього курсу – надати всебічне фундаментальне розуміння відповідної дисципліни та принципів прецедентного права з особливим акцентом на останніх досягненнях у сфері міського права, зокрема в контексті “розумних міст”.

Курс забезпечить студентів необхідними теоретичними інструментами для розуміння переважаючої глобальної динаміки, що впливає на міське середовище. Сюди входять такі аспекти, як урбанізація, вплив зміни клімату на міста (що вимагає переоцінки міського транспорту, інфраструктури, житла тощо), поява нових меж політики, включаючи “розумні міста”, сталий розвиток міст, міські технології та інтеграцію Інтернету речей у міське середовище, а також кліматична політика.

Курс покликаний забезпечити студентів поглибленими знаннями та аналітичними здібностями, які дозволять їм зрозуміти трансформації, що відбуваються в містах по всьому світу, політичні стратегії, прийняті містами для вирішення локальних і глобальних проблем, суть і наслідки цих стратегій, а також методології, що застосовуються в містах для вивчення та оцінки регуляторних інновацій, формулювання міських правил і подачі заявок на гранти. Засвоєння студентами цих знань буде оцінюватися за допомогою практичних завдань, що виконуються під час лабораторних занять.

Протягом цього курсу студенти:

– досліджуватимуть конкретні приклади міського законодавства через наукові дослідження;

– вивчатимуть, як муніципальні інституції впливають, обмежують та сприяють формуванню політики;

– складуть проектну заявку на грант для міського проекту (наприклад, Urban Innovative Actions, Urbact, Horizon Europe тощо);

– складуть документ міської політики (наприклад, міський план, міську стратегію, положення).

Очікується, що студенти будуть здатні ретельно аналізувати міські закони, політику та конкретні міські ініціативи, демонструючи глибоке, критичне розуміння цілей і викликів, притаманних цій політиці та проєктам.

Модулі та теми курсу:

1. Вступ до кліматично нейтральних міст

1.1. Розуміння концепції “кліматичної нейтральності”

1.2. Важливість кліматичної нейтральності міст

1.3. Цілі сталого розвитку та їх узгодження з “розумними містами”

2. Кліматично нейтральне місто: міжнародна та європейська правова база

2.1. Сучасні правові структури для регулювання “розумних міст”

2.2. Механізми дотримання та забезпечення дотримання законодавства

2.3. Потреба в адаптивній та інноваційній правовій базі

3. Дорожня карта для кліматично нейтральних міст

3.1. Роль уряду та місцевого самоврядування у розвитку кліматично нейтральних міст

3.2. Державно-приватне партнерство в містах: роль приватних підприємств в ініціативах “розумних міст”

3.3. Правові механізми залучення громадськості до планування “розумних міст”

3.4. Тематичні дослідження розумних міст (Амстердам, Барселона), а також міст-співвласників (Сеул, Південна Корея) або міст-співтовариств (Турин, Італія)

4. Створення правової бази для кліматично нейтральних міст

4.1. Включення кліматичних цілей, технологій та участі громади

4.2. Майбутні тенденції в регулюванні “розумних міст”: нові тенденції та виклики в регулюванні кліматично нейтральних міст

4.3. Правові шляхи для розумного та сталого розвитку міст

5. Сучасний стан та перспективи розбудови кліматично нейтральних міст в Україні

5.1. Міжнародне та європейське співробітництво України у розбудові кліматично нейтральних міст

5.2. Правові шляхи розбудови кліматично нейтральних міст в Україні

5.3. Повоєнна відбудова України: побудова “розумних міст” та урядів

Методи викладання:

На курсі використовуватимуться різні методи викладання, щоб забезпечити всебічний досвід навчання:

Семінари на основі досліджень

Невід'ємною частиною курсу є участь студентів у семінарах, що базуються на дослідженнях. Вони включатимуть поглиблене обговорення та аналіз конкретних тем, пов'язаних з кліматично нейтральними містами. Студенти матимуть можливість критично розглянути та оцінити останні дослідження та розробки в цій галузі.

Воркшопи з експертами

У рамках курсу відбудуться воркшопи від провідних експертів та діячів у сфері інновацій міського середовища задля формування уявлень та практичних знань.

Лабораторія правового дизайн-мислення

Важливим компонентом курсу є Лабораторія юридичного дизайн-мислення. У цьому практичному інтерактивному середовищі студенти застосовуватимуть принципи юридичного дизайн-мислення до реальних викликів. Вони спільно працюватимуть над розробкою плану кліматично нейтрального та розумного міста. Наприкінці курсу студенти виконають комплексний практичний проєкт, який відображатиме їхнє розуміння та творчі рішення щодо формування кліматично нейтральних міст.

Рекомендована література:

1. Banister, D. and J. Anable (2009). Transport policies and climate change. In Planning for Climate Change: Strategies for Mitigation and Adaptation for Spatial Planning, S. Dovoudi, J. Crawford and A. Mehmood, eds.). London: Earthscan.
2. Bose, R. K. (ed.) (2010). Energy-Efficient Cities: Assessment Tools and Benchmarking Practices. Washington, DC: World Bank.
3. Bulkeley, H., V. Castan Broto, M. Hodson and s. Marvin, eds. (2010). Cities and Low Carbon Transitions. London: Routledge.
4. Cifuentes-Faura, J. (2023). Ukraine's post-war reconstruction: Building smart cities and governments through a sustainability-based reconstruction plan. *Journal of Cleaner Production*, 419, article number 138323. doi: 10.1016/j.jclepro.2023.138323. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0959652623024812
5. Golubchikov, Oleg, Climate Neutral Cities: How to Make Cities Less Energy and Carbon Intensive and More Resilient to Climatic Challenges (2011). New York and Geneva: United Nations, Economic Commission for Europe (UNECE).
6. Hickman, R.,O. Ashiru and D. Banister (2009). Briefing: low-carbon transport in London. Urban Design and Planning 162 (DP4): 151–153.

7. Jones, A. (2009). Moving cities towards a sustainable low carbon energy future: Learning from Working and London. In Planning for Climate Change: Strategies for Mitigation and Adaptation for Spatial Planners (pp. 273-283), S. Davoudi, J. Crawford and A. Mehmood, eds. London: Earthscan; London.
8. Joss, S. (2010). Eco-cities – a global survey 2009. WIT Transactions on Ecology and The Environment 129: 239–250.
9. Newman, P., T. Beatley and H. Boyer (2009). Resilient Cities: Responding to Peak Oil and Climate Change. Washington, DC: Island Press.
10. Roaf, S., D. Crichton and F. Nicol (2009). Adapting Buildings and Cities for Climate Change: A 21st Century Survival Guide (2nd ed.). Oxford: Architectural Press.
11. Rydin, Y. (2010). Governing for Sustainable Urban Development. London: Earthscan.
12. Satterhwaite, D. (2011).'How urban societies can adapt to resource shortage and climate change. Philosophical Transactions of the Royal Society 369: 1762–1783.
13. Stanilov, K. (2007). The Post-Socialist City: Urban Form and Space Transformation in Central and Eastern Europe after Socialism: Springer.
14. United Nations Economic Commission for Europe. Climate Neutral Cities: How to make cities less energy and carbon intensive and more resilient to climatic challenges. URL: https://unece.org/DAM/hlm/documents/Publications/climate.neutral.cities_e.pdf
15. Wu, Z.; Zhao, Z.; Gan, W.; Zhou, S.; Dong, W.; Wang, M. Achieving Carbon Neutrality through Urban Planning and Design. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2023, *20*, 2420. https://doi.org/10.3390/ijerph20032420
16. Місія ЄС: Кліматично нейтральні та розумні міста. URL: https://horizon-europe.org.ua/uk/structure/missions/climate-neutral-and-smart-cities/